

Line Rudbeck om sorg, tab og savn, 7. december 2019

I god tid før pårørendemødet for Boenhed 40 forud for julefrokosten var vi pårørende blevet bedt om forslag til oplægsholder. Valget faldt på sognepræst Line Rudbeck, der blandt andet i sit arbejde som præst i Landsbyen Sølund i 8 år har lært beboerne her rigtig godt at kende. Dette kendskab samt andre erfaringer har udmøntet sig i en bog, "Når udviklingshæmmede sørger", der er skrevet sammen med Susanne Hollund, mangeårig pædagog med speciale i livshistorier.

Til rådighed havde Line Rudbeck kun en time, der på den ene side var alt for lidt tid til dette omfattende emne, men på den anden side fik vi pårørende alligevel et interessant indblik i emnet, der var krydret med mange gode eksempler. Oplægget blev indledt med, at vi hver fik et slebet glasskår til låns. Dette skår skulle symbolisere sorgen. Alle mennesker bærer på skår i hjertet, for det er et vilkår at miste, men sorgen kan ligesom glasskåret blive slebet, ikke så smerten går over, men som bevirker, at man kan leve med den.

Såkaldt almindelige mennesker kan i forbindelse med sorg opsøge trøst, fx i sorggrupper, men denne mulighed har mennesker med psykisk udviklingshæmning ikke. Derfor er følgende tre punkter vigtige for pårørende og personale:

- Hvordan får vi **blik** for sorgen?
- Hvordan kan vi **lindre** sorgen?
- Hvordan kan vi give **håb og støtte**?

Beboerne i Landsbyen Sølund oplever mange store og små tab. Der er altså både tale om "**den store sorg**", når en nærtstående dør, eller personale forlader arbejdspladsen, men også "**den lille sorg**", der optræder i det daglige, når en skattet aktivitet ophører, og en ny fase indtræder. Man skal huske på, at udviklingsalderen i Landsbyen spænder fra ½ - 6 år, så man er "**lillebitte indeni**" og bærer rundt på en kæmpesorg.

For beboeren er det nødvendigt hele tiden at vide, "**Hvem passer på mig nu?**" Man har brug for at blive trøstet. Line Rudbeck refererede til en undersøgelse, som viste, at 50 – 60% af uhensigtsmæssig adfærd hos mennesker med psykisk udviklingshæmning var udtryk for **ubearbejdet sorg**. Sorgen kan ud over at være sorgen over at have mistet en person også være sorgen over at have mistet en bestemt aktivitet. Her kan en **lindring** af sorgen være at genoptage denne aktivitet. Når en bofælle eller en ansat dør eller rejser, kan det være en god idé at lave en **mindebog**, der kan stå i stuen og tages frem efter behov.

Ved dødsfald er det vigtigt for forståelsen af situationen, at mennesket med psykisk udviklingshæmning er med i processen hele vejen, fra udsyngning til bisættelse. Man skal være med, men man skal forberedes. Vi bør også hver især skrive ned, hvad der skal ske, når vi dør. Man skal **tale konkret om døden**, for når man er død, er man død. Man må endelig ikke bruge omskrivninger med, at den døde er "rejt væk", "gået bort" eller "sovet ind". Denne form for billedsprog kan den psykisk udviklingshæmmede person nemlig ikke forstå. Her blev der henvist til **LEV-bladet, august 2018**, som havde et temanummer om døden.

Sorg kommer og går, og kroppen husker sorgen. Af den grund skal personalet vide, hvad der er sket for beboeren i fortiden. Her er det, at den enkelte beboers **livshistorie** kommer ind i billedet.

Line Rudbeck betegnede os pårørende som sårede, sårbare mennesker, men også som en stor ressource for Landsbyen Sølund. Tak for det, og tak for det spændende oplæg!

Margit Graves Ponsaing

Formand for Pårørendeforeningen Landsbyen Sølund